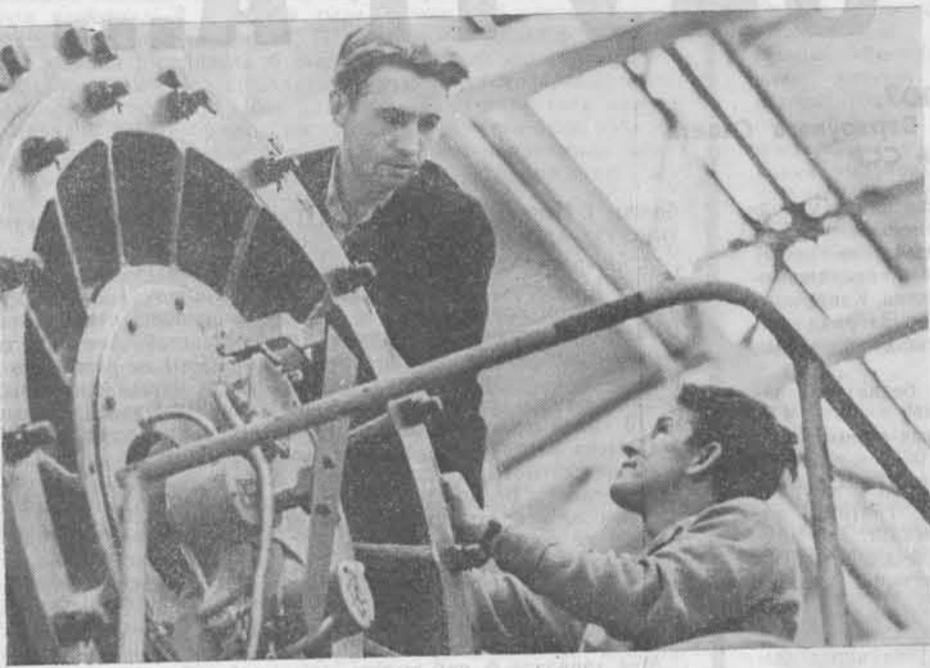

Голас Прадзімы

ВЫДААНЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.
№ 48 (903). Лістапад, 1965 г.
Год выдання 10-ы

КАНСТЫТУЦЫЯ СССР ГАРАНТУЕ:

працу

5 СНЕЖНЯ ў савецкіх людзей усенароднае свята — дваццаць дзевяць год назад Надзвычайны з'езд Саветаў прыняў новую Канстытуцыю СССР, якая стала асноўным законам жыцця савецкіх людзей. У ёй замацаваны грамадскі і дзяржаўны лад нашай краіны, выкладзены паўнамоцтвы вышэйшых і мясцовых органаў улады, суда, пракуратуры, вызначаны правы грамадзян. Пазней прынцыпы Канстытуцыі СССР ляглі ў аснову канстытуцый усіх саюзных рэспублік, у тым ліку і Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Наша Канстытуцыя пацвердзіла, што ўся ўлада ў СССР належыць працоўным горада і вёскі ў асобе Саветаў дэпутатаў працоўных, якія складаюць палітычную аснову нашай дзяржавы. Гэта велізарная заваёва нашага народа. Яна здабыта ім у барацьбе на барыкадах і франтах грамадзянскай вайны супраць класа ўнутраных эксплуатацый і замежных інтэрвентаў.

Перамога сацыялізму ў нашай краіне забяспечыла асноўнае сацыяльнае права чалавека — права на працу. Яно гарантуе кожнаму аплочваемую работу ў адпаведнасці з колькасцю і якасцю працы. Акрамя заробтнай платы, савецкія людзі штогод атрымліваюць ад дзяржавы вялікія сродкі з грамадскіх фондаў. Толькі ў гэтым годзе на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы з Дзяржаўнага бюджэту СССР асінавана 37,4 мільярда рублёў, у тым ліку з бюджэту БССР — 853 мільёны рублёў.

З правам на працу непадзельна звязана права на адпачынак. Гэта права гарантуе нашым людзям сямігадзінны, а ў іншых галінах народнай гаспадаркі і больш кароткі рабочы дзень. Згодна з запісаным у Канстытуцыі Законам савецкія грамадзяне штогод атрымліваюць водпускі з захаваннем заробтнай платы. У іх распараджэнне прадастаўлены санаторыі і дамы адпачынку, палацы культуры і клубы.

У Асноўным Законе запісана і права савецкіх людзей на матэрыяльнае забеспячэнне па старасці, у выпадку хваробы і страты працаздольнасці. Яно забяспечваецца шырокім развіццём страхавання рабочых і служачых, бясплатнай медыцынскай дапамогай, пенсіямі па старасці. Дастаткова сказаць, што сёлета ў нашай краіне пенсіі атрымліваюць 30 мільёнаў грамадзян, з іх 6,8 мільёна — калгаснікі.

Шырокую дарогу адкрыла людзям Канстытуцыя і да адукацыі. У Савецкай краіне існуе абавязковая васьмігадовая адукацыя, сістэма дзяржаўных стыпендыяў, навучанне ў школах на роднай мове і г. д. Цяпер рознымі відамі вучобы ў нас ахоплены 68 мільёнаў чалавек і ў тым ліку звыш 2,4 мільёна грамадзян розных узростаў у БССР.

Канстытуцыя СССР глыбока інтэрнацыянальная. Яе законамі аднолькава карыстаюцца ўсе народы краіны, незалежна ад іх нацыянальнасці, расы, полу, маёмаснага цензу і мінулай дзейнасці. І ў гэтым пераканаўча бачна сіла нашага сацыялістычнага ладу, яго гуманныя прынцыпы і ідэалы.

У некалькі радкоў

У Маскве адбылася нарада прадстаўнікоў сацыялістычных краін па пытанню аб супрацоўніцтве ў даследаванні і выкарыстанні касмічнай прасторы ў мірных мэтах.

У ходзе нарады адбыўся абмен думкамі аб найбольш мэтазгодных формах і напрамках супрацоўніцтва ў галіне даследавання і мірнага выкарыстання космасу з улікам навукова-тэхнічных магчымасцей і рэсурсаў асобных сацыялістычных краін. Былі разгледжаны пытанні складання праграмы сумесных даследаванняў у галіне касмічнай фізікі, касмічнай метэаралогіі, арганізацыі далёнай сувязі і тэлебачання, касмічнай медыцыны і біялогіі.

Удзельнікі нарады выказалі ўпэўненасць, што сумесныя намаганні сацыялістычных краін у даследаванні і асваенні касмічнай прасторы ў мірных мэтах будуць садзейнічаць міжнароднаму супрацоўніцтву ў гэтай галіне, з'явіцца важным укладам у развіццё навуки на карысць усяго чалавецтва.

адпачынак

адукацыю

забеспячэнне ў старасці

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передовая статья номера посвящена Дню Советской Конституции. Вся власть в СССР, говорится в нашей Конституции, принадлежит трудящимся города и деревни в лице Советов депутатов трудящихся, составляющих политическую основу нашего государства. Конституция СССР предоставляет гражданам страны, независимо от национальности, расы, пола, имущественного положения и прошлой деятельности, право на труд, на отдых, на образование, на материальное обеспечение в старости. В ней отражаются гуманные принципы и идеалы нашего социалистического строя.

Дореволюционные историки так характеризовали наш край: «Есть на Руси немало мест холодных и голодных, но мало можно найти краев, таких грустных и бедных, как Белоруссия». Недаром эмигранты, покинувшие родину в те времена, спрашивают иногда советских посланцев за границей: «Это правда, что в Белоруссии есть автомобильные и тракторные заводы, что вы рассылаете свои машины по всему свету!» На эти и многие другие вопросы — о подготовке научных кадров, о развитии строительства, о перспективах нашей промышленности и торговли — отвечает в статье «БЫЛОЕ, СЕННЯ, ЗАУТРА» Председатель Президиума Верховного Совета Белорусской ССР В. Козлов [стр. 2—3].

Собран с полем урожай, щедро оплачен труд хлебороба. Колонны машин и поводов движутся в эти дни по дорогам к колхозным рынкам. Всюду — в Смоленичах, Новогрудке, Ракове, Хойниках, где побывал наш корреспондент, — идет на рынках бойкая торговля. Многие сделано государством для того, чтобы улучшить торговлю на рынках. Строятся крытые павильоны с центральным отоплением и холодильниками, выделяется специальный транспорт, возле рынков строятся гостиницы и комбинаты бытового обслуживания («ТАК, КУДЫ НІ ПРЫЕДЗЬ», стр. 3).

Григорий Васильевич Дрозд решил уехать в Америку: во время войны там очутились жена с дочерью, теперь у дочери своя семья... Писали, что живут хорошо, всего хватает. Очень хотелось Григорию Васильевичу снова жить с родными. Но непривычным и неприемлемым оказался американский образ жизни для советского человека. Оставил все и вернулся в Брест. «Только здесь я чувствую себя человеком», — говорит он. — Тут все свои, все меня понимают... Жена пишет, что тоже собирается приехать в Брест. Да, не хлебом единым жив человек («БЕЛОРУССКАЯ ГИСТОРЫЯ», стр. 4—5).

В Минске состоялось Всесоюзное совещание переводчиков. В его работе приняли участие переводчики, критики и литературоведы из разных республик страны. Сегодня мы печатаем статью московского литературоведа Е. Мозолькова «ДА СЭРЦАУ МІЛЬЕНАУ» [стр. 6] о плодотворном сотрудничестве и взаимовлиянии русской и белорусской литератур.

На страницах одного из грязных националистических изданий («Барачёв») недавно промелькнула фотография: седой человек с бокалом в руке в верноподданнической стойке прусского солдата приветствует чиновника из Бонна. Подпись под снимком не оставляет сомнений — это майор СД Д. Космович. О кровавых делах предателя рассказывает статья «ПРАФЕСІЯ РАНЕЙШАЯ: ЗАБОЙЦА, ПРАВАКАТАР, ШПІЁН» [стр. 7].

БЫЛОЕ, СЕННЯ, ЗАУТРА...

В. КАЗЛОУ,
Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

Першую гадавіну Вялікага Кастрычніка я святкаваў у роднай вёсцы Заграддзе. Есць такая вёска на Гомельшчыне. Хто бываў у тых краях у гады рэвалюцыі, магчыма, не забыў размыты дажджамі старадаўні шлях з бязрозы, пасаджанымі ўздоўж дарогі, здаецца, яшчэ ў час царавання Кацярыны. Вось па гэтым шляху да нас у іхнае лясное Заграддзе і прыйшоў Кастрычнік. У трукаце баёў і чарадах абараняў бязнашаў.

Мой бацька, тагачасны старшыня камітэта беднаты, гаварыў аднавіскоўтам:
— Вы не глядзіце, што рэвалюцыя ў падраных лапцях. Яна нясе чалавеку свята.

Па вёсцы бадзюся тыф, і многія дамы глядзелі ў хмурае неба пустымі вочымаі вочкамі. І ўсё ж было свята. Я адчуў яго ў памешчыцкай сядзібе пана Цярэбінскага. Тут доўгія гады гулі спіны мая матці і браты. А ў той дзень бацька і іншыя камітэцкія раздавалі беднаце памешчыцкі хлеб і жывёту. Як святліліся твары людзей!

Шмат разоў пасля бываў ў Заграддзі. Што сказаць: разраслася, папрыгатаўлі вёска на Гомельшчыне, і не варта было б пісаць, што ў іх пабудаваны новыя школы і дзіцячыя сады, што раніцай адчыняюцца магазіны і пошта, а вечарамі запальваюцца агні ў сельскіх клубках. Такое можна знайсці ў тысячах беларускіх вёсак. Нічым не выдзяляюцца родныя мясціны. Але і ад іных не адстаюць. Гэта воль і характэрна для нашых дзён.

Так, не толькі сучасны горад, сучасная прамысловасць, але і мая родная старана цяпер можа, так сказаць, служыць узорам, які ўвасабляе сённяшняе жыццё краіны, тая пераўтварэнні, якія адбыліся на нашай зямлі за гады Савецкай улады. Вядома, многія нішчэ ў нас не хапае, многія трэба наладзіць. Але паглядзіце, колькі ўжо створана. Угледзіцеся ў чалавека: як пасталеў ён, якім майстэрствам авалодаў яго розум, яго рукі. Цяпер нам пад сілу самыя цяжкія, самыя складаныя задачы.

Беларусь! Да рэвалюцыі гісторыкі пісалі пра яе так: «Есць на Русі нямаля месц халодных і галодных, але мала можна знайсці вялікіх краёў, такіх тужлівых і бедных, як Беларусь».

Мне нямаля гадоў. Яны не прыжыты ў зашытку. Давялося хадзіць па дарогах грамадзянскай вайны і партызанскіх сцэжках. І людзі, з якімі я ішоў, большай часткай не вельмі былі пісьменныя. Яны не чыталі публіцыстаў і гісторыкаў, але яны, калі можна так сказаць, перакройвалі гісторыю на новы, указаны партыяй Леніна лад. Іх не маглі зламаць ні холад, ні голад, ні самавольства памешчыкаў і царскіх чыноўнікаў.

За пяцьдзесят гадоў, якія пачыналі першай сусветнай вайне, галечка выгнала з царскай Расіі многія мільёны людзей. Беларусь пакінула амаль мільён чатырыста тысяч чалавек. Мноства з іх эмігравала ў Амерыку. У свой час мне давалося сустрацца з адным з такіх беларускіх эмігрантаў. Было гэта ў Нью-Йорку. Ён прыехаў сюды па даручэнню свайго гаспадарка з Чылі. Чалавек літаральна засыпаў мяне пытаннямі:

— Скажыце, гэта праўда, што ў Беларусі ёсць аўтамобільныя і трактарныя заводы, што вы рассылаете свае машыны па ўсім свеце?

— У пяцьдзесят шэсць краін адпраўляем, — адказаў я не без гонару. — Есць нашы трактары і на палях Чылі. І ў вашых суседзях-уругвайцаў ёсць. Мінскія машыны аруць зямлю ў Францыі і ў Аўстрыі, у Занзібары і ў Італіі, на Кіпры і ў Іарданіі. Беларускія аўтамабілі хадзяць па дарогах Кам-

боджы і Непала, Чэхаславакіі і Ганы. Словам, па ўсіх кантынентах кроціць беларуская тэхніка.

З цікавасцю распавядаў мяне аб жыцці сваіх былых землякоў і беларусы, якія эмігрыравалі ў Канаду і Аргенціну. Мы не маем патрэбы ў тым, каб прыхарошваць становішча. Велзарных вяршынь дасягнула Краіна Саветаў. Але некаторыя эмігранты падазравалі мяне ў гэтым. Яны не вельмі ўжо верылі, што значная частка прамысловасці нашай рэспублікі механізавана і аўтаматызавана, што ў нас налічваецца больш як 13 тысяч школ, а гарадскіх і сельскіх дзіцей вучаць звыш ста тысяч настаўнікаў. Ужо вельмі астранамічна здавалася ім наша статыстыка. Цяжка было ўсё гэта зразумець людзям, якія паехалі з Беларусі ў час не дзікай галечы і гібелі, цяжка было асэнсаваць, наколькі магутная Савецкая ўлада, якія вялікія яе патэнцыялы сілы.

Пазней многія з маіх субяседнікаў вярнуліся на Радзіму. Цяпер у беларускіх гарадах жывуць і працуюць сотні сем'яў, лакуіруюць Аргенціну і Уругвай, Канаду і Англію. Яны сваімі вачыма пераканаліся, як змянілася наша краіна.

Мне хацелася б, каб чыліец, які пытаўся ў мяне пра Беларусь, прачытаў гэты артыкул. Прызнацца, я пры сустрачці з ім не меў пад рукамі многіх даных аб культуры і прамысловасці нашай рэспублікі. У мінулым годзе Беларусь дала больш як 60 тысяч трактараў і звыш 25 тысяч грузавых аўтамабіляў — адных з самых магутных у свеце. Мы можам ганарыцца сваёй электроннай і радыёэлектроннай прамысловасцю, сваёй энергетыкай. Есць у нас нямаля буйных хімічных прадпрыемстваў, ёсць свае нафта.

Прамысловасць рэспублікі, як і ўсёй краіны, расце і ўдасканальваецца на высокай навуковай аснове. У нас у Беларусі — многія дзесяткі тысяч інжынераў, тэхнікаў, майстроў. У 183 нашых навукова-даследчых установах працуюць больш як трынаццаць тысяч вучоных, акадэмікаў, прафесараў. Значная частка гэтых людзей — выхадцы з простых рабочых і сялянскіх сем'яў.

Вось, скажам, віцэ-прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук геахімік К. Лукашоў. На яго рахунку больш як дзвесце вучоных прац. Або акадэмік А. Лыкаў. Яго працамі карыстаюцца не толькі ў Савецкім Саюзе, але і ў многіх замежных краінах. Работы Лыкава перакладзены на англійскую, французскую, нямецкую і іншыя мовы. Тое ж самае можна сказаць і пра нашых буйных вучоных акадэмікаў А. Сеўчанку, В. Крылова, М. Яругіна. Ды хіба ж пералічыць усё тое, што зрабілі гэтыя людзі для навукі, для яе пратрэсці!

А на падыходзе, як кажуць, новыя і новыя калоны інжынераў, тэхнікаў, вучоных, кваліфікаваных спецыялістаў. Бо ў беларускіх вуні і тэхнікумах вучыцца каля трохсот тысяч маладых людзей. І колькі ж умелых, ведаючых сучасную тэхніку і тэхналогію спецыялістаў срод рабочых і працаўнікоў сямлі! Не лічыць.

Мне б не хацелася «завітаць» свой артыкул лічамі. Але хіба ж можна не сказаць пра тое, што ў нас толькі за апошнія шэсць гадоў пабудавана ў гарадах і пасёлках больш чым трынаццаць мільянаў квадратных метраў жылля і 128 тысяч дамоў у сельскай мясцовасці. А паглядзіце, якімі прыгожымі сталі Мінск, Віцебск, Гомель, Магілёў, Брэст... Зніклі з нашай лексікона словы «глухі закутак», «мяззевыя куты». У гарадах і вёсках прывітаюць людзей 5 600 клубав, 20 тысяч бібліятэк, у якіх 79 мільянаў кніг, у нас амаль пяць тысяч кінаўстаноўкаў. Гэтыя поспехі — вынік ленинскай нацыянальнай палітыкі.

А былі б мы яшчэ багачэйшыя. Перашкоділа вайна. Фа-

шысцкія орды, якія ўварваліся ў чэрвені 1941 года ў наш мірны дом, пераўзышлі сваім зверствам самых зяндлых бандытаў і забойцаў. Яны задаліся мэтай знішчыць на савецкай зямлі ўсё жывое.

Так было спалена і разбурана больш як дзвесце гарадоў і раённых цэнтраў, 9 200 сёл і вёсак. У часе вайны загінула ад варожай рукі звыш двух мільянаў чалавек. Грабежнікі вывезлі ў Германію ўсё нашы трактары і сельскагаспадарчыя машыны, мільёны коней, кароў, авечак, свіней, 7,5 мільярда рублёў — такая праяма матэрыяльная шкода, прычыненая нямецкімі фашыстамі Беларусі.

Усім вядома, чым закончыўся поход гітлераўцаў на савецкую зямлю. Можна было б прывесці тысячы прыкладаў аб гераізме нашых воінаў і партызан, аб слаўных справах падпольных абкомаў і райкомаў партыі, камсамола, аб Саветах, якія дзейнічалі ў глыбокім тыле ворага. Усё гэта бачана сваімі вачыма і перажыта. Я хачу толькі сказаць пра тое, што наўрад ці здолела б выстаяць у гэтай крывавай вайне Беларусь і тым больш аднавіць і ўзняць на цяперашні ўзровень сваю гаспадарку без дапамогі вялікага рускага народа і народаў іншых брацкіх рэспублік. Вайна прынесла нам незлічоныя бедствы. Але ў той жа час яна павялічыла непарушынасць дружбы народаў, трываласць і непераможнасць новага, сацыялістычнага грамадства.

Нягледзячы на гэта, да гэтага часу не сціхае злосны голас групкі беларускіх буржуазных нацыяналістаў Астроўскага, Абрамчыка, Станкевіча, Рагулі, Мерляка, Кушалея і іншых правакатараў, якія даўным-даўно ўзялі за граніцу. Прычым іхны капіталізм, падаўшыся на службу ў чужаземную разведку, са скуркі вылузваюцца, каб дагледзіць гаспадарку, адпрацаваць свае трышчакі сярэбранікаў. Яны, маўляў, хочаць бацьчы Беларусь «незалежнай» — праміа кажучы, адварачы яе ад Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік: гэтак жа лягчы будзе здацца ў рабства.

Здрадніцкія дзеянні нацыяналістаў знаходзяць адпор у нашых суаічыннікаў, якія жывуць у ЗША, Канадзе, Англіі, Францыі. Пра гэта сведчыць той факт, што тысячы беларусы вярнуліся на Радзіму, сталі актыўнымі будаўнікамі камуністычнага грамадства.

Напярэдадні сорака восьмай гадавіны Вялікага Кастрычніка ў нашай краіне адбыліся падзеі велзарнай важнасці. Вераснёўскі Пленум ЦК КПСС і шостая сесія Вярхоўнага Савета СССР прынялі кардынальныя рашэнні аб паліпцінні кіравання прамысловасцю, удаканаленні планавання і ўзмацненні эканамічнага стымулявання прамысловай вытворчасці. Індустрыя і сельская гаспадарка нашай краіны возьмуць новы разбег. Гэтым будзе садзейнічаць павышэнне самастойнасці прадпрыемстваў і ўзмацненне ролі рэспубліканскіх эканамічных органаў. З'явіліся шырокія магчымасці глыбей унікаць і рабіць уплыў на вытворчасць і ў мясцовых Саветаў. Якія перспектывы будаўніцтва жылля, расшырэння сеткі бытавых прадпрыемстваў, гандлю, грамадскага харчавання, ачагоў культуры і г. д.!

Пра ўсё гэта выдаўна гаварылі дэпутаты на сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Іх прамова была прасікнуты глыбокімі клопатамі аб чалавеку. Бо няма ў нашай дзяржавы, у партыі нічога больш важнага, чым інтарэсы народа.

Так, мы ганарымся сваімі перамогамі. Наша краіна зрабіла гіганцкі крок наперад, пакінуўшы заду самую развітую капіталістычную дзяржаву. Росквіт нашай сацыялістычнай дзяржавы — гэта вялікі вынік працы і ратнага падзвігу народаў, кіруемых партыяй вялікага Леніна.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Прыгажэнюць вёскі Залескага сельсавета Кобрынскага раёна. На вуліцах вырастаюць новыя жылля дамы і грамадскія пабудовы. Усе вёскі электрыфікаваны. На дахах многіх дамоў тэлевізійныя антэны. У вёсках Быстрыца і Турыныя пабудаваны пачатковыя школы. У калгасе імя Калініна вырас дом для спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Я. ЛІФАНОУ.

У 1949 годзе тут было непраходнае балота. Калі запрацавалі непадалёку ад вёскі Грэбне канаваканальнікі і іншыя мелірацыйныя машыны, старажылы казалі: «Дарэмныя намаганні. Не было яшчэ такога, каб на балое людзі сямліліся. Цяпер кракуецца на гэтым месцы рабочы пасялак. Да паслуг жыхароў торфпрадпрыемства «Рудыя-Грэбень» уацасноўваецца бальніца, паштовае аддзяленне, сталовая, магазін, школа, дзіцячы сад-яслі, клуб».

І. НОВІКАУ.

Жыткавіцкі раён.

Адцвіла апошнімі барвамі залатая восень. З палёў убраны ўвесь ураджай, і хлеба-робам цяпер можна падвесці дакладна рахунак сваёй працы. Задаволен сеібіт. Шчодр а адплаціла зямля за яго старанне. І хіба не пра гэта гавораць доўгія калоны падвод і машын, што ідуць па бальшаках у кірунку да калгасных рынкаў. На іх цяпер асабліва людна. Гандаль ідзе ва ўсю.

На днях мне давлялося пабыць у Смалевічах. Заглянуў на рынак. Чаго толькі там няма! Аж бурліць пляц. І раптам жанчына, Дар'я Шапок, як я потым даведаўся, гукае пачала:
— Мо' каму бульба ці збожжа трэба?

Падыходзіць да яе мужчына з сівай бародой, усміхаецца:
— А дзе ж тваё збожжа? У кішэні ці што?
— А дома ўсё. Бульбы тоны

тры і збожжа пудоў сорака. Няма калі на базары сядзець. Прыязджайце ў Слабаду. Па дзяшоўцы прадам.

— Багатая гаспадыня! — жартуе стары.
— А што? Ці не праўда? Куды ж я хлеб дзвяхце буду? Сапраўды, прыязджайце, калі трэба.

Пакунікі ўсё ж знайшліся. Тут жа дамовіліся пра цану. І так, куды ні прыедзь: у Навагрудку, Ракаў, Бабруйск, Хойнікі — усюды на рынках ідзе бойкі гандаль.

А што робіцца на мінскіх рынках! Вось хоць бы Старажоўку ўзяць. Тут прадаюць толькі жывую жывёлу. Людзей, асабліва ў надзёло, столькі прыязджала, не ўмяшчаліся ўсе. Тады па рашэнню гарадскога Савета пляц расшырылі ўдвая. І ўсё роўна цесна.

ПАДЗЕІ-ЛЮДЗІ-ФАКТЫ

МАСКВА

У Савецкім Саюзе 12 лістапада 1965 года ажыццэўлен запуск касмічнай ракеты з аўтаматычнай міжпланетнай станцыяй у бок планеты Венера. Уся апаратура, устаноўленая на борце аўтаматычнай станцыі «Венера-2», працуе нармальна.

16 лістапада 1965 года ў Савецкім Саюзе ў бок планеты Венера ажыццэўлен запуск аўтаматычнай міжпланетнай станцыі «Венера-3». Асноўная мэта запуску аўтаматычнай станцыі «Венера-3» — павелічыць аб'ём навуковай інфармацыі і атрыманне дадатковых навуковых даных аб планеце Венера і касмічнай прасторы.

Наземны камандна-вымяральный комплекс сочыць за палётам аб'ектаў станцыі «Венера-2» і «Венера-3» і кіруе работай іх сістэм.

БРЭСТ

У Століне ўведзена ў дзеянне аўтаматычная тэлефонная станцыя на 500 нумароў. У Бягунынах годзе АТС здадзены ў эксплуатацыю ў гарадскім палкы Камянец, а таксама ў Гарадзішчы Баранавіцкага і

Шарашова Пружанскага раёнаў, саўгасе «Мухавец».

ГОМЕЛЬ

Група супрацоўнікаў Беларускага навукова-даследчага інстытута лясной гаспадаркі пад кіраўніцтвам галоўнага канструктара В. Давідзкіна спраектавала новую лесасадачную машыну «ЛМГ». Яна прызначана для аблянення горных схілаў і пасадкі дрэў на тэрасах круцізнай да 40 градусаў. Прадукцыйнасць аэргата — 60-70 саджанцаў у мінуту.

МІНСК

З 15 лістапада ўведзены зімовы расклад руху транспартных самалётаў. Але колькасць пасажыраў і аб'ём грузаў не зменшыліся. Таму на з'яву пакінуты ўсе летнія авіяраўны і грузавыя штомесяц перавозіць столькі пасажыраў і грузаў, колькі іх было дэстаўлена за ўвесь 1958 год. З Мінска вылятаюць многамесныя паветраныя лайнеры ў 25 гарадоў РСФСР, Прыбалтыкі, Украіны, Малдавіі, Азербайджана, Грузіі. Самыя далёкія лініі ідуць з Беларускай сталіцы на Кішынёў, Сімферопаль, Сочы, Мінеральныя Воды, Баку, Волгаград, Варонеж, Свардлоўск. У спе-

цыяльныя рэйсы нашы самалёты адрываюцца да Уладзі-вастока і Петрапаўлаўска-Камчацкага.

КОБРЫН

На вуліцы Пушкіна заселен адзін чатырохпавярховы 48-кватэрны дом, у якім справілі наваселле рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя інструментальнага заводу. У снежні ў Кобрыне будзе заселен яшчэ адзін 48-кватэрны дом, а ў пачатку 1966 года на вуліцы Пушкіна пачнецца будаўніцтва трох п'яціпавярховых жылых дамоў.

ДОБРУШ

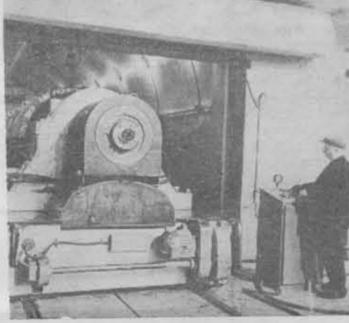
У гэтых у сваіх землякоў пабываў беларускі пісьменнік І. Шамякін. Сустрэча з аўтарам папулярных раманав «Глыбокая плынь», «Крыніцы», «Сэрца на далоні» адбылася ў раўннм доме культуры. Госць з Мінска раскажаў землякам аб сваіх планах і задумках на будучае.

МІНСК

Тут скончылася навуковая канферэнцыя, прысвечаная пытанням развіцця сучаснай беларускай літаратуры. Канферэнцыю арганізаваў Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР.

На Пінскім фанера-запалкавым камбінаце ўстаўку ў строй цэх карбамідных смолаў. За іхнаю стаяць прадукцыі сочаць інжынер С. Чынава і тэхнік Е. Леванчук. Фота І. Змітровіча.

У Ленінградзе на галаўным заводзе аб'яднанна «Электрасіла» завершаны даследаванні ратара турбагенератара — волата магутнасцю ў 500 тысяч кілават. На здымку: ратар турбагенератара ў тунелі балісправочнага прыстававання пасля выпрабаванняў. Фота І. Баранова.

ХАБАРАЎСК

Дзяржаўная камісія прыняла ў акаліцах Хабарскага ўнікальнае электрапераход чэраз Амур. Гэта энергетычнае збудаванне не мае сабе роўных. Яго даўжыня — амаль чатыры з паловай кіламетра. Сістэма праводы вагой і некалькі соцен тон зманціравана на трох апорах. Адна з іх, цэнтральная, устаноўлена на лясчаным востраве. Другая апора ўведзена на балочыстым левым беразе. Яна абіраецца на 144 жалезабетонныя палі.

БРЭСТ

Інжынера па радыёлакацыі Брэсцкай аб'яднанай аэралагічнай станцыі Рамана Федаравіча Федарава паслалі на зімоўку ў далёкую Антарктыду. За апошнія гады гэта ўжо трэці зімоўшчык з Брэста ў Антарктыдзе.

М. КУРЭПІН.

РЭПАРТАЖ З КАЛГАСНЫХ РЫНКАУ

І так, куды ні прыедзь

З кожным днём нарастае пэтак бульбы і асабліва мяса-малочных прадуктаў. А ў выніку знікаюцца і цэны.

А што ж робіцца для таго, каб палепшыць умовы для гандлю?

Самі калгаснікі адзначаюць, што зроблена і робіцца многае. Вазьмім, напрыклад, Чэрвеньскі рынак Мінска. Сябета тут пабудаваны два новыя павільёны, прыгожыя, прасторныя, з цэнтральным ацяпленнем і халадзільнікамі.

Змянілася аблічча і астатніх рынкаў — Юбілейнага, Камаароўскага, Суражскага і іншых. Усюды новыя пабудовы, чысціня. Па рашэнню ўрада рынак выдзяляецца спецыяльны тран-

спарт, і хлебабары ім карыстаюцца. Для гэтага патрэбна толькі апавясціць адміністрацыю рынка. І, калі ласка, у назначаны час у любую вёску прыдзе машына патрэбнай казачынку грузападмільнасці. Ну, а калі купілі што-небудзь і вам трэба адвезці пакупку дадому, хвалявацца не варта: таксама прадастаецца транспарт.

У пачатку года адлічаны рынак Мінска я пацкавіўся іх перспектывай, так сказаць, заўтрашнім днём. Ён паведаміў, што ў бліжэйшыя гады ў Мінску намлянецца пабудаванне два крытыя рынкі. Адзін — на вуліцы Веры Харужай, другі — у Заводскім раёне. Іл іх будучы ўзвядзены васьміпавярховыя гас-

цініцы, дзе размесцяцца камбінаты бытавога абслугоўвання, палкі адпачынку. У першай палавіне будучага года ўступіць у строй гасцініца на Чэрвеньскім рынку. Намечана рэканструкцыя і Юбілейнага рынка Мінска.

Работы па добрапарадкаванні рыначных пляцаў праводзяцца не толькі ў сталіцы, а і ў раўннх, абласных цэнтрах, у сельскай мясцовасці. Для гэтага ёсць усе ўмовы. З 1966 года па рашэнню ўрада адлічаны ў дзяржаўны бюджэт з наступнага года работнікам гаспадаркі звыш 70 пудоўкаў у дамы адпачынку і санаторыі.

Ул. ЛАНОВІЧ.

Н ЯСПЫННЫМ патокам паступаюць з саўгасаў і калгасаў цукровыя буркі на Гарадзкейскім завод. Кожныя суткі прадпрыемства выпрацоўвае 160—170 тон цукру з сыравіны новага ураджая. Фота П. Наватарова.

БЯРОЗКА

Сустрэся з ёю за сівым Басфорам,
Дзе гарачынь аж млее над вадой.
Яна адна расла на касагоры
З прыгожаю распушчанаю касой.

Над ёю праляталі, пэўна, буры,
Чужыя ветры дзьмулі, каб сагнуць,
Яна ж стаяла строгаю і хмурай,
Нічога не баялася нічужь.

Палі, відаць, ёй сніліся Расіі
І салаўіны голас па вясне...
Якую ж трэба мець бярозцы сілу,
Каб не сагнуцца ў дальняй старане?!

Пераклад з украінскай мовы
Р. НЯХАЯ.

Выступае самадзейны эстрадны аркестр Баранавіцкай швейнай фабрыкі.

Фота В. Хвайніцкага.

У Мінску адбылася Усесаюзная нарада перакладчыкаў, скліканыя прэзідыумам Саюза пісьменнікаў БССР і саветамі па беларускай літаратуры і мастацкаму перакладу праўлення Саюза пісьменнікаў СССР. У рабоце нарады прымалі ўдзел беларускія перакладчыкі, крытыкі і літаратуразнаўцы, а таксама госці, перакладчыкі нашых кніг на мовы братніх народаў з РСФСР, Украіны, Малдавіі, Таджыкістана, Узбекістана, Эстоніі.

Ніжэй мы друкуюм артыкул маскоўскага літаратуразнаўцы, аўтара манаграфій аб класіках беларускай літаратуры Яўгена МАЗАЛЬКОВА.

ДА СЭРЦАЎ МІЛЬЁНАЎ

Я, бадай, не памылюся, калі скажу, што такое шырокае абмеркаванне пытанняў мастацкага перакладу арганізуецца ўпершыню ў гісторыі беларускай літаратуры. І значна, што збіраемся мы на зямлі гераічнага беларускага народа, у цудоўнай сталіцы Савецкай Беларусі напярэдадні дзвюх найвялікшых дат у гісторыі чалавецтва — 50-годдзя Кастрычніка і 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Я не магу не назваць і іншыя вялікія даты — 900-годдзе Мінска і 450-годдзе перакладчыцкай і выдавецкай дзейнасці вялікага беларускага асветніка Францішка Скарыны.

Традыцыі Скарыны — першага беларускага друкара і перакладчыка — сапраўды неўміруць. Нам зразумелыя і блізкія яго патрыятычныя пачуцці і высокія гуманныя мэты. Скарына смела пераадолеў каноны шаблоннага царкоўна-славянскага перакладу, штампы асобай перакладчыцкай мовы хрысціянскіх богаслужэбных кніг, уводзіў у свае пераклады чыста народныя беларускія словы і словазвароты.

Першым перакладчыкам беларускай літаратуры на рускую мову, як вядома, быў вялікі рускі пісьменнік Максім Горкі, які апублікаваў у 1911 годзе свой пераклад верша Янкі Купалы «А хто там ідзе...». Услед за Горкім вершы Янкі Купалы пачалі перакладаць на рускую мову В. Брусаў, А. Карынінскі, І. Белавусаў, рабочы паэт Я. Нячаеў і іншыя. У савецкую эпоху творы беларускай паэзіі перакладаў М. Ісакоўскі, С. Гарадзецкі, Э. Багрышкі, А. Твардоўскі, А. Суркоў, А. Пракоф'еў, М. Браун, М. Рыленкаў, К. Сіманаў, Д. Кедрын, Я. Хелемскі, М. Сідарэнка і многія іншыя таленавітыя рускія паэты. У даваенны час і ў час вайны беларуская паэзія асабліва шырока гукала ў выдатных перакладах Міхаіла Ісакоўскага.

Міхаіл Ісакоўскі, даведаўшыся, што я еду ў Мінск на нараду перакладчыкаў, прыслаў мне з балышчы, дзе ён цяпер знаходзіцца, пісьмо, у якім піша: «...Перадайце ад мяне сяброўскае прывітанне і пажаданні плённай работы. Што ж датычыць мяне, дык мне заўсёды было вельмі прыемна перакладаць вершы беларускіх і украінскіх паэтаў. Прыемна не толькі з прычыны блізкасці нашых моў, але і таму (і гэта, бадай, галоўнае), што паэзія іх вельмі блізкая мне па сваёй сутнасці, па сваім унутраным змесце, па сваёй форме. Гэтая паэзія нібы прыйшла з народа і прызначана для народа. Такой паэзіі я заўсёды аддаю перавагу».

У гэтыя дні Міхаіл Ісакоўскі правіць свой неапублікаваны пераклад паэмы «Тарас на Парнасе», які ён зрабіў яшчэ да вайны, у 1940 годзе. Калі пераклад будзе закончаны, паэт абяцаў перадаць яго для апублікавання ў часопіс «Неман».

Важнейшай асаблівасцю развіцця савецкай шматнацыянальнай літаратуры з'яўляецца няспыны рост узаемасувязей братніх літаратур сацыялістычных нацый. Чым вышэйшы ўзровень літаратурнага развіцця ў СССР, тым актыўнейшы, адчувальнейшы працэс іх узаемага ўзбагачэння.

Уплыў творчасці Янкі Купалы, Якуба Коласа, Аркадзя Куляшова, Пятруся Броўкі на ўсесаюзны літаратурны працэс несумненны. Міхаіл Ісакоўскі не раз адзначаў, як многа дала яму для ўласнай творчасці шматгадовая работа над перакладамі твораў беларускіх паэтаў. На Другім з'ездзе пісьменнікаў Беларусі Аляксандр Твардоўскі гаварыў: «Своеасаблівы паэт Міхаіл Ісакоўскі, які многія гады перакладаў Янку Купалу і іншых беларускіх па-

этаў, у сваіх песнях, калі да гэтага прыгледзецца па-сапраўднаму, у нейкай ступені выявіў знаёмства з песеннай музыкай Купалы. Для мяне гэта зусім відавочна. Магчыма, гэтае сцверджанне здасца нечаканым, але я ў гэта глыбока веру».

Як жа ў цяперашні час практычна ажыццяўляюцца ўзаемасувязі і ўзаемадзеянне літаратурнага народаў СССР? Есць розныя формы: літаратурныя дэкады, тыдні, паездкі пісьменніцкіх брыгад, усялякія нарады. Але перш за ўсё і галоўным чынам гэтыя ўзаемасувязі і ўзаемадзеянне ажыццяўляюцца праз пераклады.

Я хачу сказаць аб беларускай прозе ў рускіх перакладах. Беларуская проза займае адно з першых месцаў у шматнацыянальнай савецкай літаратуры. Імёны лепшых беларускіх празаікаў шырока вядомыя. Іх творы перакладаюцца ў многіх братніх савецкіх рэспубліках і за рубяжом. Рускія перакладчыкі беларускай прозы робяць вялікую справу. Трэба сказаць, што гэта маладая справа, вельмі маладая. Першая кніга беларускай паэзіі ў рускіх перакладах з'явілася ў Маскве ў 1919 годзе, а першая кніга беларускай прозы выйшла на рускай мове ў выдавецтве «Прыбой» у Ленінградзе ў 1928 годзе. Гэта зборнік апавяданняў Цішкі Гартнага «Трэскі на хвалях» (пераклад К. Пушкарэвіча). У 1929 годзе выйшлі кнігі Якуба Коласа «У глушы Палесся» (пераклад К. Якаўчыка), «Аповесці і апавяданні» Змітрака Бядулі (пераклад К. Якаўчыка) і раман «Салавей» (пераклад К. Пушкарэвіча, выдавецтва «Прыбой»), «Аповесці і апавяданні» Цішкі Гартнага (пераклад В. Ракоўскай з уступным артыкулам С. Гарадзецкага).

У 30-я гады выйшлі кнігі Міхася Лынькова, Платона Галавача, зборнік апавяданняў «На прасторах жыцця» (пераклад Ів. Баранкевіча) і аповесць «Дрыгва» Якуба Коласа.

Бурны рост беларускай прозы, далейшае пашырэнне і паглыбленне ўзаемасувязей братніх літаратур, у прыватнасці, руска-беларускіх літаратурных сувязей, паслядоўнае правядзенне ленинскай нацыянальнай палітыкі дружбы народаў — вось аснова развіцця прапаганды беларускай літаратуры на рускай мове. Цяпер мы можам назваць дзесяткі і сотні выданняў кніг беларускіх празаікаў у рускіх перакладах. Дастаткова сказаць, што толькі ў 1964 годзе на рускай мове выпушчана больш кніг беларускіх празаікаў, чым за ўвесь даваенны час. Яшчэ больш імклівы рост тыражоў рускіх выданняў беларускай прозы. У апошнія гады тыраж толькі трох раманаў Івана Шамякіна — «Крыніцы», «Сэрца на далоні» і «Глыбокая плынь» — каля трох мільёнаў экзэмпляраў. Тыраж аповесцей Васіля Быкава на рускай мове набліжаецца да двух мільёнаў экзэмпляраў. Другі мільён на лічыльніку тыражоў рускіх выданняў Івана Мележа. Сотнямі тысяч вылічваецца тыражы перакладаў прозы Якуба Коласа, Пятруся Броўкі, Янкі Брыля, Міхася Лынькова, Піліпа Пестрака, Аляксея Кулакоўскага, Івана Навуменкі і іншых.

Руска-беларускія літаратурныя сувязі, якія маюць слаўныя векавыя традыцыі, выпрабаваныя ў агульнай барацьбе брацкіх народаў за свабоду, за гонар і незалежнасць савецкай Айчыны, у наш час разгортваюцца асабліва хутка і плённа. Рускія пісьменнікі-перакладчыкі з беларускай мовы ганараша, што і яны ўнеслі свой уклад у агульную справу развіцця гэтых сувязей, ва ўмацаванне брацкага адзінства рускага і беларускага народаў.

Яўген МАЗАЛЬКОУ

ШЕШЬ ФЕСТИВАЛЕЙ

Балдоне

Возле латвійской деревни Балдоне высится древний холм. На нем — гранитный обелиск с надписью: «Гвардии капитан Иван Горбенко, Герой Советского Союза». Холм в течение многих веков не имел названия. Сейчас это — «гора Горбенко». Название дали балдонские школьники. Они же сделали «гору Горбенко» местом знаменательных встреч.

Здесь пять лет назад, в дни празднования двадцатилетия Советской власти в Латвии, состоялся фестиваль дружбы школьников пяти союзных республик. Инициаторами и организаторами его были школьники Балдоне. В спортивных играх, в концертах художественной самодеятельности, в торжественном сборе у могилы украинского парня, отдавшего жизнь за свободу Латвии, участвовали представители школ России, Белоруссии, Эстонии, Литвы и, конечно, гостеприимные хозяева — балдонцы.

С тех пор «балдонские фестивали» стали традицией. Правда, проходили они не только в латвийском селе. Учащиеся пяти республик через год съехались в Ленинграде,

затем встречались в Минске, в Крестинге, в Тарту. Это были увлекательные встречи — веселые соревнования КВН (клуба веселых и находчивых), состязания физиков и лириков, фейерверки национальных танцев и многое другое.

Интересно, что в балдонской школе учителя разделили учебный год на четыре периода. Первый посвящен Эстонии, второй — Ленинграду, третий — изучению истории и культуры Литвы, четвертый — Белоруссии. Балдонская «программа действий» была принята и в школах-участницах фестивалей в Крестинге, Тарту, Минске, Ленинграде.

И вот фестиваль, обойдя эти города, в этом году вернулся в Балдоне. Готовясь к нему, дети разослали письма в другие республики, пригласили на праздник представителей их школ. К уже знакомым гостям прибавились школьники Ашхабада, Винницы, Еревана. Круг интернациональной дружбы расширяется.

Кнігі ГДР у Мінску

Дваццаць дзён працягваўся ў Мінску своеасаблівы агляд культуры кнігавядання і паліграфіі ГДР. На ім экспанавалася звыш 2000 лепшых кніг. Выстаўка выклікала вялікую цікавасць у працоўных сталіцы. Яе наведвала каля дваццаці тысяч мінчан: рабочых і студэнтаў, інжынераў і педагогаў, работнікаў выдавецтваў і паліграфістаў.

Спецыялісты паліграфкампіната імя Я. Коласа, друкарні выдавецтва «Звязда» і іншых паліграфічных прадпрыемстваў рэспублікі, безумоўна, атрымалі ад гэтай выстаўкі шмат карыснага для сваёй работы.

Кнігавыдаўцы ГДР змаглі таксама, у сваю чаргу, усебакова пазнаёміцца з работай нашых буйнейшых выдавецтваў і паліграфічных кампінатаў. Непасрэдна на выстаўцы была праведзена сустрэча выдаўцоў і паліграфістаў Беларусі з намеснікам начальніка Галоўнага ўпраўлення выдавецтваў і кніжнага гандлю Міністэрства культуры ГДР Георгам Ліндорфам. Сустрэча садзейнічала больш падрабязнаму абмену думкамі па многіх пытаннях, звязаных з кнігавыдавецтвам у ГДР і ў Беларусі.

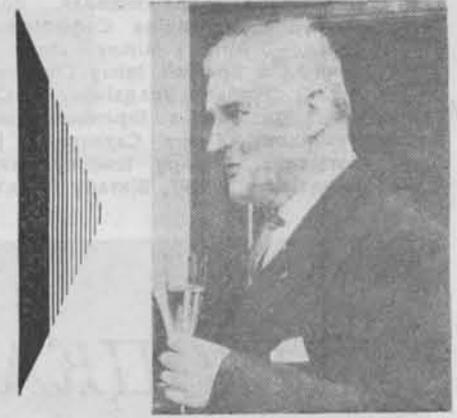
М. ГАНЧАРОУ.

У адной з залаў выстаўкі.

Прафесія ранейшая:

забойца, правакатар, шпіён

На старонках «Барацьбы», аднаго са скандалных выданняў «змагароў-бэцэ-раўцаў», нядаўна прамільгнула фатаграфія: сівы чалавек з бакалам у руцэ, застыўшы ў вернападданніцкай стойцы прускага салдафона, пажырае вачыма начальства — чыноўніка з Бона. Падпіс пад фатаграфіяй не пакідае сумненняў: Дзьмітрый Касмовіч, адзін з заўзятых халуёў трэцяга рэйха, афіцэр па асобых даручэннях пры яго змагарнай асобе, «прэзідэнце» эфемернай БЦР Р. Каліш-Астроўскім, шэф смаленскай паліцыі і інш., і інш.

Значыць, жывы, збег тады разам з рэшткамі гітлераўскага воінства, схаваўся ад суда народа, зноў усплыў на каламутнай хвалі рэваншызму, змяніў мундзір са свастыкай на лакейскай фрак.

Архівы Вялікай Айчыннай вайны захоўваюць на сваіх паліцах дзесяткі тысяч дакументаў. Гэта частка летапісу тытанічнай барацьбы савецкага народа з фашызмам і яго памагатымі. Мы захоўваем іх таксама беражліва, як егіпецкія папірусы, як памяць нашчадкаў аб тых неймаверна цяжкіх гадах, калі савецкія салдаты і партызаны, пагарджаючы смерцю, адстаялі не толькі свабоду сваёй зямлі, але і будучае планеты. Гэтыя дакументы заўсёды будуць выклікаць у сэрцах нашчадкаў павагу, памяць аб загінуўшых будзе вечнай і свяшчэннай.

Але ёсць у архівах вайны паліцы з асаблівымі панкамі. Людзі бяруць іх у рукі толькі ў выпадку неабходнасці, з пачуццём агіды.

Вось адна з іх з надпісам: «Касмовіч Д. Д. Год нараджэння — 1909. Нацыянальнасць — беларус...»

Пажоўклая старонка «Беларускай газеты» ад 14 сакавіка 1943 года, № 20 (138) — правакацыйнага лістка гітлераўцаў і здраднікаў, які выдаваўся імі ў гады акупацыі. Кідаецца ў вочы фатаграфія маёра гітлераўскай арміі з ордэнам на мундзіры. Тупы погляд салдафона, сціснуты рот садыста. Подпіс: «Узнагароджаны ордэнам кіраўнік Смаленскай самааховы Дзьмітрый Касмовіч».

Чытаем: «...баёвыя вычыны байцоў і афіцэраў Смаленскай самааховы таксама не забыты Галоўным Немецкім Камандаваньнем. Нядаўна ў Смаленску нямецкае камандаванне адзначыла высокай узнагародай змагароў, якія паказалі сябе ў баёх з агульным ворагам. Яно ўзнагародзіла адважнейшых байцоў і афіцэраў Смаленскай самааховы ордэнамі з мячамі «За адвагу»... Першымі былі ўзнагароджаны камандзір Смаленскае самааховы сябра Зьмітро Касмовіч і ягоны заступнік сябра Міхал Вітушка, якім генерал асабліва дзякаваў за адвагу. Гэта першыя два беларусы, якія атрымалі ордэны з мячамі за актыўнае змаганне на фронце супроць бальшавізму. Потым з прамоваю выступіў намеснік Смаленскай Акруговай Управы сп. Астроўскі...»

Але хіба бразготкі прыколаты фашысцкім генералам да мундзіраў сваіх халуёў і здраднікаў народа Касмовіча, Вітушкі і іншых, як спрабаваў сьвярджаць гэты лісток, толькі за заслугі ў барацьбе з бальшавізмам? Ці ж гэта

так? Каб яшчэ раз пераканацца, што гэта не так, працтуем вытрымкі з Акта камісіі па ўстанаўленню і расследаванню злычынстваў нямецка-фашысцкіх улад і іх паслугачоў на часова акупіраванай тэрыторыі Каспянскага раёна Смаленскай вобласці, раёна, дзе «наводзілі парадкі» Касмовіч і яго паліцаі.

Чытаем:

«На падставе заяў савецкіх грамадзян, паказанняў сведак і спецыяльнага медыцынскага расследавання камісіяй устаноўлена, што нямецка-фашысцкія захопнікі і іх памагатыя на чале са здраднікам народа, начальнікам Смаленскай акруговай варты Касмовічам Д. на тэрыторыі Каспянскага раёна катавалі, грабілі і знішчалі мірных савецкіх грамадзян, здэкаваліся з раненых, ваеннапалонных, расстрэльвалі іх. Так, 1 ліпеня 1942 года яны расстрэлялі 157 грамадзян, сярод якіх былі старыя, жанчыны і дзеці. Сведка Муштакова, жыхарка мястэчка Каспя, якая цудам засталася жывой, расказала:

— У ноч з 30 чэрвеня на 1 ліпеня 1942 года паліцэйскія па загатаваных раней спісах сталі зганяць жыхароў у хаты, абшукваць, адбіраць дакументы і рабіць допыт. Толькі ў адным доме было закрыта больш 150 чалавек. Гадзіны ў чатыры дні са Смаленска прыбылі яшчэ грузавікі з паліцэйскімі Касмовіча. І неўзабаве пачаліся расстрэлы. На ўскраіне мястэчка, дзе раней была бойня, у спешным парадку была вырыта велізарная яма. Да яе і пагналі арыштаных. Перад расстрэлам усіх раздзелі да бялізны. Толькі там было забіта 157 чалавек, у тым ліку 69-гадовы Фёдар Кулічэнкаў, 70-гадовы Барыс Тарасенкаў, 7-месячны Вася Маёраў і трохгадовы Лёва Зубараў...»

Вось за што фашысцкі генерал уласнаручна ўручыў ордэны «За адвагу» Касмовічу і яго галаварэзам! І гэта толькі за забойства, зробленае ў адзін дзень, у адным мястэчку! Відавочы сведчаць і аб іншых зверствах Касмовіча, які ездзіў па раёне не інакш як у пікапе, у кузаве якога быў устаноўлены кулямёт, з якога ён сам страляў у бязбройных людзей, выдаючы іх потым за партызан. На яго чорным сумленні тысячы ахвяр — жанчын, мужчын, старых, дзяцей, забітых ім уласнаручна або па яго загаду! Вось чым займаліся на часова акупіраванай савец-

кай зямлі «прэзідэнт» БЦР Астроўскі, яго памагаты Касмовіч і іх бандыты з так званай «самааховы». Вось якія асобы даручэнні «прэзідэнта» і нацыстаў выконваў Касмовіч. І не толькі ў мястэчку Каспя.

Жорсткасцю, безразважнасцю, фанатызмам прускага яфрэйгара, зверствамі над мірнымі жыхарамі «праславіўся» Касмовіч, куды б яго ні паслалі фашысты, да якіх ён пайшоў на службу з першых дзён вайны. Ужо ў жніўні 1941 года ён быў прызначан начальнікам паліцыі горада Мінска. Потым з кастрычніка 1941 года па красавік 1942 года кіраваў карнымі экспедыцыямі на Браншчыне, будучы начальнікам акруговай паліцыі. З чэрвеня 1943 года маёраму забойцу далі пасаду начальніка паліцыі Магілёва, а потым па рэкамендацыі Астроўскага ён быў прызначан інструктарам паліцыі пры штабе Усходняга фронту фашысцкай арміі. І кожная ступенька кар'еры гэтага варвара бы-

ла адзначана сотнямі забітых, павешаных, расстрэляных.

Але ён застаўся жывы...

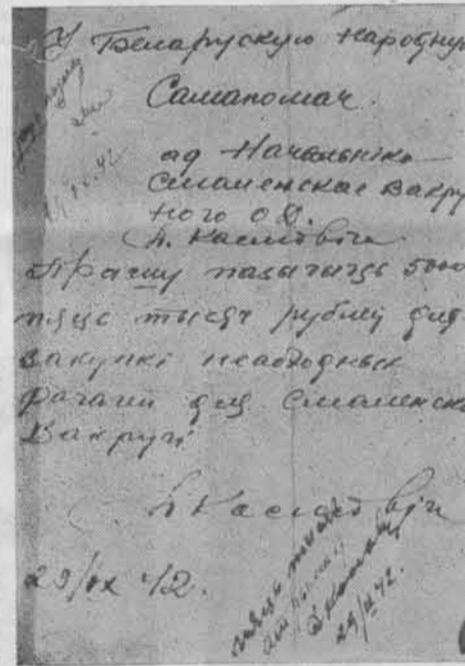
Нацысцкі карабель хутка ішоў на дно. Адзін з пацуюў у мундзіры з фашысцкімі ордэнамі ліхаманкава думаў: як выратаваць шкуру, збіць са следу правасуддзе, выкарыстаць кан'юнктуру. І маёры пацук знаходзіць шчыліну. У красавіку 1945 года гітлераўцы, цвёрда ўпэўненыя ў адданасці Касмовіча «трэцяму рэйху», выдалі яму пропуск «СС—Ядфербанд — Ост», які даваў права яго ўладальніку маёру Касмовічу вербаваць новых «змагароў» у полк БКА ў раёне Штрасбурга. Эсэсаўцы ведалі многае аб «подзвігах» гэтага чалавека. Не ведалі яны, відаць, толькі «дробязей», а іменна, што Касмовіч ужо прадаў сябе агентам англійскай разведкі, перадаўшы ёй першыя звесткі аб прамысловасці Германіі. А хутка пацук ўжо называў сябе чужым імем: Станіслаў Кісялеўскі...

...Сівы нягоднік з бакалам у руцэ пажырае вачыма новае і ў той жа час старое начальства — чыноўніка з Бона. Агент ведамства Гелена па «беларускіх справах», аб чым адкрыта паведамляе яшчэ адзін нацыяналістычны лісток («Беларускі голас», № 129, Жнівень, 1965 г. Торонта, Канада), зноў усплыў на каламутных хвалях рэваншызму. Забойца зноў выхваляецца гітлераўскімі ордэнамі, на кожным з якіх — кроў соцен забітых, павешаных, расстрэляных рускіх і беларусаў. Забойца ўзняў галаву, ведаючы, што цяпер такія, як ён, садысты з вопытам зноў патрэбны ў Боне.

І агент Гелена, ён жа начальнік так звананага штаба «Беларускага вызваленчага фронту» (нават такі ёсць?!), даходзіць да вышэйшай ступені нахабства, паслаўшы ад імя ўсіх беларусаў-эмігрантаў (чытай: ад імя Бона) у Бельгію тэлеграму наступнага зместу: «Прашу ўключыць усіх беларусаў, здольных насіць зброю, у склад амерыканскіх узброеных сіл, як асобную эгіпцічную адзінку, якая, калі спатрэбіцца, будзе змагацца за Берлін».

Садыст, які пазбег суда народа, падаў голас. Але дарэмна забойца мае надзею на абарону рэваншыстаў: правасуддзе павінна адбыцца.

В. В.

Адзін з дакументаў архіва. Распіска Касмовіча Д. у атрыманні грошай для правядзення карных экспедыцый у Каспянскім раёне.

С ПОЗИЦИИ РЕАЛИЗМА

СССР — Франция

Поездка Министра иностранных дел Франции Мориса Кув де Мюрвиля в СССР и его переговоры с руководителями Советского государства отмечены как новый этап в благотворно развивающемся диалоге Парижа не только с Москвой, но и с другими странами социалистического лагеря. Стремление развивать отношения во всех областях правительства СССР и Франции выразили еще в апреле нынешнего года, во время визита в Париж советского министра иностранных дел А. Громыко. Это обоюдное желание было подтверждено многими взаимовыгодными торговыми сделками, расширением обмена в области культуры и науки.

Такой ход событий в значительной степени обусловлен желанием Франции поставить свою политику на фундамент реально сложившейся обстановки и решимостью обеспечить свои интересы.

Конечно, «поворот к Востоку», о котором сейчас так много рассуждают на страницах газет, в значительной мере объясняется обострением конкурентной борьбы между странами капитала и осложнением отношений даже в таком замкнутом торгово-экономическом блоке, каковым является «Общий рынок». Однако французским руководителям приходится делать этот поворот в трудных условиях — под аккомпанемент зловещих намеков и прямого нажима со стороны своих традиционных торговых партнеров, все еще лелеющих бесплодные мечты об экономической блокаде стран социализма. Газета «Рейнше пост», предостерегающая, что Советский Союз и Франция могут достичь единства «за счет немцев», болтает о думах реваншистов в открытую. Газету раздражает, что между нашими странами «существует молчаливое согласие в вопросе о

германских границах» и то, что «Москва и Париж едины так же в своем стремлении воспрепятствовать атомному вооружению Федеративной Республики».

Эта реалистическая политика встречает, как видим, сопротивление определенных правительств, делающих ставку на осложнение международной обстановки. Внутри Франции также есть противники такой политики из числа наиболее ослепленных антикоммунизмом реакционеров. Однако в целом эта политика находит все больше и больше сторонников.

Народы Франции и Советского Союза с удовлетворением встретили результаты визита французского министра иностранных дел в Москву. За ним с интересом и надеждой следили и в других странах Европы — социалистических и капиталистических. Оздоровление и улучшение отношений

между двумя крупнейшими державами европейского континента — хороший вклад в дело укрепления мира.

Как видно, американские политики, привыкшие распоряжаться кое-где по своему усмотрению, хотели бы диктовать свою волю и в Европе. Французских государственных деятелей отнюдь не прельщает перспектива вилеть свою страну сателлитом Соединенных Штатов. Больше того, они сознают опасность и открыто осуждают авантюристические акции американской военищины в Юго-Восточной Азии и Латинской Америке.

Реализм французских руководителей особенно наглядно проявляется и в некоторых важнейших аспектах европейской политики. На берегах Рейна не могут без тревоги взирать на то, что с берегов Рейна все более тревожно надвигается опасность реванша. Дважды при жизни одного поколения французы кровью и

руинами расплачивались за попустительство германскому милитаризму. Генералы бундесвера жаждут теперь заполучить еще более страшное, чем прежде, оружие. В этом им активно содействуют американские стратеги, делающие сейчас главную ставку в Европе на западногерманские дивизии. Накануне отъезда в Москву Кув де Мюрвиль еще раз подтвердил, что Франция выступает за решение европейских и германских проблем мирными путями.

Политика французского правительства выбивает почву из-под ног американских стратегов и западногерманских реваншистов, строящих свою политику на зыбком расчете продолжения и обострения холодной войны. Не удивительно, что из Вашингтона и Бонна в адрес французской политики льется поток обвинений в «предательстве Атлантического союза», в намерении «окружить Бонн».

